

مقدمه ای بر تئوری Space Syntax

رضا مسعودی نژاد

PhD candidate at DPU, Bartlett, Faculty of Built Environment, UCL
Email: r.masoudi@ucl.ac.uk Website: <http://www.ucl.ac.uk/~ucftmra>

Space Syntax مجموعه‌ای از نظریه و روش‌هایی است که به پدیدار شناسی فضا می‌پردازد و می‌توان از آن بعنوان یکی از مهم‌ترین روش‌های معاصر ریخت‌شناسی فضا نام برد. در ساده‌ترین توضیح می‌توان گفت Space Syntax مجموعه‌ای از روش‌ها و تئوری‌هایی است که به مطالعه پیکربندی فضا^۱ در مقیاس معماری و شهری می‌پردازد تا چگونگی اثر متقابل پیکربندی فضا، سازمان اجتماعی و رفتارهای اجتماعی را تشریح نماید. پیکربندی بعنوان هسته اصلی تحلیل‌های فضایی Space Syntax، مفهومی است که بر اساس تئوری‌های گراف توسعه داده شده است. در این شیوه سیستم‌های فضایی نه بر اساس روش‌های معمول هندسی بلکه بر اساس توپولوژی آنها تحلیل میشوند. در واقع ادعای Space Syntax آن است که پیکربندی فضا مهم‌ترین عاملی است که در کارکرد و شیوه استفاده و حضور در "فضای ساخته شده" اثر دارد.

تئوری Space Syntax در بارتلت^۲ و توسط بیل هیلیر و جولین هانسن^۳ تبیین شده و در طی حدود سه دهه با بسط نظری از یک سو و توسعه روش‌ها و تکنیک‌های تحلیل فضا به شکل امروزی در آمده است. توسعه سخت افزاری و نرم افزاری بخصوص در اوایل دهه ۸۰ میلادی، Space Syntax را به مرحله امروزی رساند. چرا که اغلب تحلیل‌های این روش بر پایه محاسبات مفصل و پیچیده ریاضی است و انجام اغلب تحلیل‌ها، بخصوص در مقیاس شهری، بدون این تحولات تقریباً غیر ممکن به نظر می‌آید. اگر چه در حوزه نظری شرایط متفاوتی وجود داشته و این تحولات لزوماً در آن اثر مستقیم نداشته است.

Space Syntax به شکل امروزی آن در واقع حاصل نظریه‌های بیل هیلیر و همکارانش، همینطور تعداد بیشماری از تحقیقات در مقطع فوق لیسانس و دکتری در مدرسه بارتلت است. اگر چه در دهه اخیر در دانشگاه "جورجیا تک" در آمریکا و در برخی دانشگاه‌های هلند، سوئد و برزیل در این زمینه تمرکز شکل گرفته، ولی همچنان مدرسه بارتلت بخاطر حضور نظریه پردازان و پژوهشگران پیشقدم، مرکز اصلی مطالعه و توسعه این نظریه است. در این مدرسه گروه Advanced Architectural Studies (AAS) محل تمرکز این فعالیتها است که در واقع نام یکی از فوق لیسانس‌ها در مدرسه مطالعات تکمیلی بارتلت^۴ است. از سوی دیگر از درون این گروه، Space Syntax Ltd که در واقع یک مهندسین مشاور است، ظهور کرد. این شرکت در سالهای اخیر بواسطه اقبال این روش و توجه معماران مشهوری چون نورمن فاستر در استفاده از Space Syntax در روند طراحی، شکل گرفته و دارای دفاتر و شعبه‌هایی در چند کشور دیگر نیز می‌باشد.

در حوزه فعالیت‌های آکادمیک از سال ۱۹۹۷ هر دو سال یک سمپوزیم جهانی در این زمینه برگزار شده، که آخرین و ششمین آن تابستان گذشته در آنکارا برگزار شد.

¹ Spatial configuration

² Bartlett, Faculty of the Built Environment

این دانشکده متشکل از پنج مدرسه می‌باشد که شامل: مدرسه معماری، مدرسه مدیریت پروژه و ساخت، واحد برنامه ریزی توسعه، مدرسه مطالعات تکمیلی و مدرسه برنامه ریزی است

³ Bill Hillier, Julienne Hanson

⁴ Bartlett, School of Graduate Studies

References

Hanson, J (1998) *Decoding Homes and Houses*, Cambridge: Cambridge University Press.

Hillier, B. and Hanson, J. (1984) *The social Logic of Space*. Cambridge University Press, Cambridge.

Hillier B., Penn A., Hanson J., Grajewski T., Xu J. (1993) - *Natural movement: or configuration and attraction in urban pedestrian movement* - Environment & Planning B: Planning & Design Vol. 19

Hillier, B. (1996) *Space is the Machine: a configurational theory of architecture*. Cambridge University Press, Cambridge.

Hillier, B. (1998) *Reasoning Art; or the need for an analytic theory of architecture*. In Noschis, K. (ed), *Epistemological Foundation in Teaching Architecture*. European Architectural School Association.

ترجمه شده به فارسی توسط رضا مسعودی نژاد : آبادی سال چهاردهم ، ۱۳۸۳ ، شماره ۴۴-۴۳ (۸-۹ جدید)
ویژه نامه کلان شهرها، صص. ۱۳۹-۱۳۴

Hillier, B. (1999) *The Common Language of Space: a way of looking at the social, economic and Environmental functioning of cities on a common basis*.
Accessible: www.bartlett.ucl.ac.uk/spacesyntax/publications/commonlang.html

Hillier, B. and Netto, V. (2001) *Society Seen Through the Prism of Space; Outline of a theory of society and space*, 3rd International Space Syntax Symposium Atlanta 2001, pp.13.1-13.27
Conference Proceeding,

Hillier, B (2001) *A Theory of the City as Object; or, how spatial laws mediate the social construction of urban*, 3rd International Space Syntax Symposium Atlanta 2001
Conference Proceeding

Karimi, K. (1997) *The Spatial Logic of Organic Cities*; First International Symposium of Space Syntax, London 1997, V. 1, pp.06.1-06.17
Conference Proceeding

Penn A et al (1998) *Configurational modelling of urban movement networks*
Environment and Planning B: Planning & Design Vol 25 pp 59-84

Stedman P (1983) *Architectural Morphology* Cambridge University Press

Croxford B, Penn A., Hillier B. (1996) *Spatial distribution of urban pollution: civilising urban traffic*, *Science of the Total Environment* 189/190 pp3-9